

27. Watertoren Vrieheide, KSG straat

bouwjaar 1962-1965
architect H. Héman en F. Steeneken
stijl Traditionalisme

De watertoren is gesitueerd op de hoogste locatie in de regio. De betonnen basis bestaat uit een cirkelvormige doos, waarin zich een reservoir bevindt. Een betonnen trap tussen betonnen keermuren leidt naar de bovenzijde van de basis, waar zich de entree tot de toren bevindt.

De entree bestaat uit dubbele deuren binnen een met een betonnen rand omkaderde rechte gevelopening. De betonnen schacht is op de entree na geheel gesloten en draagt de betonnen vloerplaat die ver uitkraagt. Het reservoir is bekleed met vier ringen van platen damwandprofielen is met een vrijwel vlak dak afgewerkt.

De toren heeft een hoogte van 41,43 meter en een inhoud van 1.000m³. De toren wordt momenteel ontsierd door diverse netten en antennes.

28. Maria Christinawijk, Vrijheerenberg e.o.

bouwjaar 1941-1944
architect Karl Gonser en Hans Oechler
stijl Traditionalisme

De wijk was bedoeld voor Duitse beampten en personeel van de Heerlense kolenmijnen, die de mijnexploitatie van de Nederlanders zouden overnemen. Het complex van 240 woningen staat om die reden ook wel bekend als de 'Hermann Göringkolonie', genoemd naar de rijksmaarschalk van het Derde Rijk.

Het zijn grote woningen met steile kappen tot 11 meter hoog. Twee hoge monumentale klokgevels links en rechts van de Hindestraat markeren het perspectief en waren bedoeld als introductie naar het partijgebouw aan de Vrijheerenberg. In de strakke rationele opzet moesten hoogteverschillen worden opgevangen. Hiervoor zijn op enkele plaatsen bordessen aangelegd met zorgvuldig gedetailleerde trappen met hardstenen balusters en stalen leuningen. Kleine waterspuwers geleiden het hemelwater van de bordessen naar de straat. In het verlengde van de Buschkensweg is een heuse poortwoning met een trapgevel verrezen. Deze poort had de verbinding moeten vormen met het niet gerealiseerde deel van het plangebied zoals dat was ontworpen tijdens de Duitse bezetting. De architectuur zou het karakter van het Duitse thuisland en de Hollandse bouwstijl moeten symboliseren.

In 1947 werd de wijk officieel omgedoopt tot Maria Christinawijk. In 1973 werd het complex door de gemeente Heerlen aangemeld als rehabilitatieproject bij het ministerie VROM. Als eerste project in Nederland jaren werd de rehabilitatie subsidie toegekend en konden de woningen en woonomgeving verbeterd worden. Staatssecretaris Jan Schaefer kwam de oplevering luister bij zetten.

Al deze ontwikkelingen hebben geleid tot behoud van een uniek volkshuisvestingproject in Nederland. De enige tastbare herinnering aan Hitlers woningwet, vormgegeven met het repertoire van de Stuttgarter Schule. De Maria Christinawijk is een beschermd stadsgezicht.

29. Muur en hekwerk Sint Antoniushof, nabij Sittarderweg 143

bouwjaar 19e eeuw
architect Onbekend
stijl Traditionalisme

Deze muur van minimaal anderhalfsteens dikte, in diverse steenformaten opgetrokken in merendeels kruisverband. De muur heeft een hoogte van gemiddeld twee meter en is grotendeels voorzien van een gemetselde ezelsrug. In de muur zijn pijlers in de vorm van een verzwaring van een halve kop dikte opgenomen.

Aan de zijde van de van de Sittarderweg is de muur onderbroken voor een doorgang, afgesloten met een ijzeren hekwerk. Boven de doorgang, die begrensd is door hoger opgetrokken gepleisterde pijlers, is tussen de pijlers een hekwerk opgenomen met de tekst "Hofke van St. Anthonius".

De muur omsluit een vrijwel rechthoekig terrein dat aansluit op de muur aan de Smaragdstraat. Het Hofke van St. Antonius is het laatste overblijfsel van een Franciscaner kerk- en kloostercomplex. Het is een deels ommuurde hof met ijzeren toegangshek, waarbinnen verschillende kapellen en kapelruïnes liggen.

De Antoniuskapel werd in 1938 gebouwd door mijnwerker en kerkmeester Jean Peeters. De kapel is opgetrokken uit baksteen, die aan de buitenzijde is bepleisterd. Twee grote deuren sluiten de kapel af. Het beeld van Antonius van Padua staat in een nis boven het altaar. Voor de kapel zijn banken opgesteld. De kapel ligt in een park, het Hofke, dat vroeger deel uitmaakte van de kloostertuin van de franciscanen aan de Sittarderweg.

Via een poort is het Hofke toegankelijk vanaf de openbare weg. Een pad voert langs dertien terracotta staties met scènes uit Antonius' leven. Het klooster van de franciscanen is in 1995 gesloopt. Het Antoniushofke bleef evenwel bestaan.

30. Voormalige Parochiekerk, Meezenbroekerweg 114

bouwjaar 1927
architect Jos Wielders
stijl Traditionalisme met invloeden van de Nieuwe Zakelijkheid

Deze eenbeukige hallenkerk is opgetrokken op rechthoekig grondvlak. De hoog opgaande klokkentoren is aan de linker voorzijde in het bouwvolume van de kerk geschoven.

De voorzijde van het kerkgebouw wordt gevormd door de topgevel van de hoofdbouwmassa met zadeldak, waar tegen een iets lagere gelijkvormige bouwmassa is opgetrokken. Aan de linker zijde staat tegen de lagere bouwmassa de rijzige kerktoren op vierkant grondvlak.

Tegen de voorzijde bevindt zich een ondiepe éénlaags uitbouw met plat dak, die loopt van de basis van de toren en is voorbij de rechter zijgevel van het kerkgebouw doorgezet als gang.

De linker zijde van het kerkgebouw bestaat uit de hoofdbouwmassa met zadeldak, waar tegen vier dwarsbeuken zijn geplaatst. Aan de rechter zijde staat de kerktoren. De linkerzijde wordt gevormd door de koorsluiting in de vorm van de zich viermaal verjongende hoofdbouwmassa. In de topgevel van de dwarsbeuken bevindt zich een spitsboog-vensteropening, die middels deelzuilen is verdeeld in vijf velden, voorzien van een glas-in-loodvulling.

Tegen de voorgevel van de middelste twee dwarsbeuken bevindt zich een ondiepe éénlaags uitbouw met plat dak, waarin zich de biechtstoelen bevinden. Het zadeldak achter de topgevel van elke dwarsbeuk sluit aan op de hoofdkap. In de basis van de kerktoren bevindt zich een rechte deuropening onder een zware betonnen latei. De entree met een pui met houten deuren ligt terug.

31. Woonhuis (Houthandel Frank), Willemstraat 66

bouwjaar 1927
architect Henry Dassen
stijl: Traditionalisme met invloeden vanuit het interbellum

Het woonhuis (voorheen Houthandel de Frank) is opgetrokken op rechthoekig grondvlak in twee bouwlagen met kap. De gevels zijn uitgevoerd in donker bruinrode baksteen in kettingverband. Lateien en onderdorpels zijn in kunststeen uitgevoerd. Het evenwijdig aan de straat gesitueerde schilddak is gedekt met gesmoorde OVH-pannen.

De voorgevel bezit op de begane grond twee samengestelde vensteropeningen elk onder een doorlopende latei, bestaande uit een groter vensteropening met van elkaar gescheiden door een steens muurdam aan weerszijden een smalle vensteropening. De entree tot het pand bevindt zich in de naar de straat gerichte zijde van de uitbouw van de rechter zijgevel. In de oksel tussen de uitbouw en de rechter zijgevel is onder een kwart schilddak een toegangsportaal opgetrokken.

Aan beide zijden is het portaal geopend onder een rondboog. In de boog aan de rechter zijde een smeedijzeren hekwerk met het monogram FS. Naast deze opening een vierkante vensteropening met glas-in-loodvulling. Het portaal is voorzien van een plafond in stucwerk met vier velden.

Een stoep met drie hardstenen treden leidt tot de entree met een pui met centraal een paneeldeur met klein raam en aan weerszijden smalle halfhoge ramen met glas-in-loodvulling.

32. Dubbel woonhuis, Willemstraat 68-70

bouwjaar 1919
architect Jos Seelen
stijl: Traditionalisme

De woningen zijn gebaseerd op rechthoekig grondplannen in twee bouwlagen opgebouwd met de Mansardekap met de nok evenwijdig aan de straat. Tegen de achtergevel is op de erfgrens een deels twee- deels éénlaags uitbouw met plat dak opgetrokken. De voorgevels zijn uitgevoerd in donker bruinrode baksteen in kruisverband boven een lage plint in hardsteen.

Kunststeen is toegepast in lekdorpels, blokjes aan weerszijden van de vensteropeningen ter hoogte van de onderdorpel en het kalf, als aanzet- en sluitsteen in de strekken boven de gevelopeningen en in de draagconstructie van de erker. De achtergevels en uitbouw zijn gepleisterd. De volledige gevel wordt beëindigd met een dubbele metselgang in gele steen, waar boven de houten goot op klossen.

Intern resteren diverse monumentale onderdelen, zoals de terrazzovloer in beige met een kantstrook van witte en zwarte mozaïeksteentjes en een zwarte strook terrazzo langs de wand in de entree en traphal. De houten trap heeft een vrije leuning op bewerkte balusters en een bewerkte trappaal.

33. Voormalig CBS-gebouw, Kloosterweg 1

bouwjaar 1974
architect Gerard Snelder
stijl Structuralisme

In 1965 werd aangekondigd dat er een einde zou komen aan de steenkolenontginning. Op dat moment waren 58.000 personen direct of indirect afhankelijk van deze industrie. De regering beloofde voor vervangende werkgelegenheid te zorgen en verplaatste een aantal rijksdiensten, waaronder het CBS naar de vroegere oostelijke mijnstreek, nu Parkstad Limburg.

Het CBS-complex kenmerkt zich door een geleding van bouwmassa's met een wetmatige schakeling van 12 gelijkvormige elementen. Het bouwwerk past in het gedachtegoed van het structuralisme zoals verwoord door o.a. Herman Herzberger. Een gebouw zou als het ware moeten kunnen doorgroeien vanuit ontmoetingspunten. De nadruk ligt op het betonnen skelet dat aan de buitenkant zichtbaar blijft en ingevuld is met bakstenen penanten en hoge verticale ramen.

Het gebouw kan vergeleken worden met het Gouvernement in Maastricht. De royale trappenhuisen en enige desoriëntatie in het gangenstelsel zijn ook hier kenmerkend. Na enkele decennia bleek het complex niet meer te voldoen aan de huisvestingseisen van het CBS en was er behoefte aan nieuwe huisvesting en uitbreiding. Enkele honderd meters naast dit complex een nieuw kantoor gerealiseerd.

Kloosterweg 1 kent nu vele bestemmingen zoals kleine kantoortjes, ateliers, experimentele ontwikkelingen zoals stadstuinieren. De uitbreiding van het naastgelegen Nederlands Mijnmuseum behoort op termijn tot de mogelijkheden.

34. Watertoren ON I, Dudoklaan

bouwjaar 1951
architect Bouwbureau Oranje Nassaumijnen
stijl Traditionalisme met invloeden van de Delftse School

De watertoren voorzag zowel het bovengrondse- alsook het ondergrondse mijnbedrijf van water. De top van de 36 meter hoge toren ligt op 144 meter boven NAP. Het waterreservoir met een doorsnede van 10,5 meter kan 650.000 liter water bevatten.

De toren bestaat uit een bijna cilindrische gemetselde omhulling. Hierdoor is de klassieke vorm van een watertoren, namelijk een grote hoog opgetilde watertank, van buiten gezien onzichtbaar gebleven. Het gemetselde bouwwerk heeft een licht gebogen vorm doordat de doorsnede verloopt van 13 meter naar 12 meter. Op deze wijze wordt de perspectivische vertekening enigszins overdreven en lijkt de toren groter dan hij is. In een grote holle ruimte kronkelt een trap naar boven tot een onder het reservoir gestorte lekvloer. Via een centrale wenteltrap is vanaf deze vloer het deksel van het reservoir te bereiken. Onder het niveau van de begane grondvloer is een pompruimte geconstrueerd met afvoeren naar een zinkput.

De gevel heeft aan de top rondom 12 boograampjes die aan de onderkant verlengt zijn met kleine spaarvelden. De schacht heeft vier verticale reeksen boven elkaar geplaatste ramen die ten opzichte van elkaar verschoven zijn. Het basement is voorzien van 8 openingen, bestaande uit

7 ramen en de entree. De detaillering van de raampjes en de entree met trappenpartij geven het geheel een monumentale status. Opvallend in de architectuur is het boogfries, de overstekende dakrand en de kleine lantaarn als bekroning op het dak. Helaas hebben de vele antennes het monumentale uiterlijk geschonden.

35. Woonhuis (Huis Janssen), Laanderstraat 27

bouwjaar 1939
architect Frits Peutz
stijl Traditionalisme

Het woonhuis Janssen (nu een restaurant) op een kavel in de directe nabijheid van de pastorie en kerk aan de Laanderstraat, is heel traditioneel van opzet. Zelfs de luiken voor de getoogde ramen horen erbij. In het interieur een fraaie, gemetselde open haard.

De restaurantfunctie maakte aanbouwen aan de achterzijde noodzakelijk. De huidige exploitant heeft er voor gekozen om het pand zowel intern alsook extern op te fleuren met graffiti kunst. De graffiti kunst op de muren zal regelmatig veranderen waarbij lokale en internationale artiesten worden betrokken.

36. Café, Laanderstraat 85

bouwjaar 1912-1934
architect Jos Seelen en Henk Stoks
stijl Traditionalisme

Het cafépand met mansarde dak met betonpannen en twee dakkapellen markeert de hoek van een wijk van spoorwegarbeiders. Let op de afgeschuinde hoek met hierin een deur met segmentboogvormige omlijsting en de vensters en deuren met geboogde strek en schelpvormige stucdecoraties in de vulstukken, de speklagen in gele baksteen en het decoratieve metselwerk onder de dakrand.

37. Dubbel woonhuis, Laanderstraat 67-69

bouwjaar 1910
architect Onbekend
stijl Traditionalisme

Beide panden zijn opgebouwd op een rechthoekig grondplan in twee bouwlagen met kap met de nok loodrecht op de straat. De gevels zijn spiegelsymmetrisch over de bouwmuur tussen beide panden. De gevels zijn gemetseld in baksteen en voorzien van een vlakke bepleistering, waarin uitgespaard de in (donkerrood geschilderde) speklagen ter hoogte van de onder- en bovendorpel.

De zadeldaken zijn gedekt met keramische dakpannen. In het interieur is het trappenhuis nog in de oorspronkelijke staat met een bewerkte trappaal en een vrije leuning op gedraaide balusters.

38. Jongensschool St. Ludovicus, Pater Beatusstraat 5

bouwjaar 1931
architect H.F. Stoks
stijl Traditionalisme met invloeden van de Nieuwe Zakelijkheid

De Parochiale Schoolvereniging gaf in 1931 opdracht voor de bouw van de jongensschool St. Ludovicus. Het gebouw bleef als zodanig in gebruik tot begin tachtiger jaren deze jongensschool met de meisjesschool op Pater Beatusstraat 1 fuseerde en verhuisde naar een nieuw gebouw aan de Angelastraat om de hoek.

Het gebouw kwam na een korte periode van gebruik door anderen, waarin het interieur grondig werd vernield, leeg te staan. En dat is nog steeds het geval.

Het schoolgebouw is opgetrokken op rechthoekig grondplan in twee bouwlagen met kap.

De gevels zijn uitgevoerd boven een in donker bruinrode baksteen uitgevoerde plint in licht geelbruine baksteen in Vlaams verband. De dakvlakken zijn gedekt met gesmoorde OVH-pannen.

De voorgevel is aan de linker zijde iets hoger opgetrokken. In dit gedeelte is de hoofdentree gesitueerd. Het middelste deel van de voorgevel bezit vier gelijk ingedeelde traveeën.

In het rechter deel van de gevel, in twee bouwlagen met kap, bevindt zich de tweede entree.

Het voormalige schoolgebouw is van monumentale waarde uit sociaal-culturele overwegingen vanwege de functie en vanwege de architectuur en detaillering van het exterieur, dat zeer goed bewaard is gebleven in oorspronkelijke staat.

39. Meisjesschool, Pater Beatusstraat 1

bouwjaar 1929
architect Piet Buskens en Jos Seelen
stijl Traditionalisme met invloeden van de Nieuwe Zakelijkheid

Het halfvrijstaande schoolgebouw is in 1929 gebouwd naar een ontwerp van de architecten P.G. Buskens en Jos Seelen. Begin jaren twintig van de vorige eeuw werd gestart met de bouw van de wijk Eikenderveld, die toen nog parochie Laanderstraat werd genoemd. Daar hoorden ook scholen bij. De R.K. Onderwijsstichting "*In Sanctitate et Doctrina*" gaf daarom in 1929 opdracht voor de bouw van een meisjesschool. Het gebouw bleef als zodanig in gebruik tot met de jongensschool op Pater Beatusstraat 5 en verhuisde naar een nieuw gebouw aan de Angelastraat om de hoek.

Het gebouw werd daarna gebruikt door de mgr. Savelbergschool voor Voortgezet Speciaal Onderwijs. Inmiddels is het overgenomen door de heer H. Berden, die het voor kantoordeleinden wil gaan verhuren en er ook een atelier in wil onderbrengen.

Het schoolgebouw is opgetrokken op rechthoekig grondplan in twee bouwlagen met kap.

De gevels zijn uitgevoerd in donker bruinrode baksteen in Vlaams verband. De dakvlakken zijn gedekt met gesmoorde OVH-pannen.

Het interieur is voor wat betreft de gangen en trappenhal nog in oorspronkelijke staat.
Het voormalige schoolgebouw is van monumentale waarde uit sociaal-culturele overwegingen vanwege de functie en vanwege de architectuur en detaillering van in- en exterieur, die zeer goed bewaard zijn gebleven in oorspronkelijke staat.

40. Voormalige Mijschool, Benzenraderweg 1

bouwjaar 1962-1964
architect Theo Boosten
stijl Fox-Öztan
Modernisme met invloeden van de Maastrichtse School

De voormalige Mijschool maakte deel uit van een ensemble met drie gebouwen van de bekende Maastrichtse architect Theo Boosten: brandweerkazerne, politiebureau en mijschool die een grote architectonische en stedenbouwkundige samenhang vertonen. Deze gebouwen worden daarom ook wel de Boosten driehoek genoemd.

Kenmerkend is het sterke horizontalisme met doorlopende bandvensters en de architectonische gelaagdheid. Sculpturale elementen, zoals de naar buitengeplaatste draagconstructie van de gymnastiekzaal, zijn beeldbepalend. De Mijschool is in 2007 door het Architectenbureau Fox-Öztan deels gerestaureerd en deels verbouwd tot kantoor.

Het gebouw heeft tijdelijk gediend als kantoor voor de GGD Zuid-Limburg tijdens de verbouw van het pand van de GGD aan de Looierstraat.

